

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-11-75-126>

УДК 331.101

Плікус І.Й.

Сумський державний університет

ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА САМОСТІЙНА ЗАЙНЯТІСТЬ В ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА НОВІ МОЖЛИВОСТІ

Анотація. Стаття є продовженням низки публікацій автора, в яких досліджуються виклики цифрової економіки для України. У статті, з урахуванням зв'язків між новітніми технологіями та ринком праці, досліджено вплив перспективних технологій на рівень зайнятості та безробіття. Акцентовано увагу, що під загрозою скасування стають не тільки професії, які передбачають виконання часто повторюваних операцій й при цьому не вимагають високого рівня кваліфікації, але й інтелектуальні, когнітивні і аналітичні роботи, пов'язані з виконанням стандартних операцій. Зазначено, що з'являються нові профілі зайнятості, а саме краудворкінг; «робота на вимогу за допомогою програмних додатків»; самозайнятість; гібридне підприємництво або індивідуальна гібридна самозайнятість; фрілансерство; розвиток по-середницьких фірм, що спеціалізуються на підборі і наданні персоналу на умовах лізингу і аутстафінгу; інсорсинг.

Ключові слова: цифрова економіка, ринок праці, самозайнятість, підприємництво.

Plikus Iryna

Sumy State University

ENTREPRENEURSHIP AND INDEPENDENT EMPLOYMENT IN THE DIGITAL ECONOMY: STATE, PROBLEMS AND NEW OPPORTUNITIES

Summary. The article is a continuation of a number of publications by the author exploring the challenges of the digital economy for Ukraine. In the article, considering the links between the latest technologies and the labor market, the impact of promising technologies on employment and unemployment is explored. It is emphasized that the development of high throughput computing (HTC), new architectures and principles of high-performance computing (HPC), on the one hand, have caused the Industrial Revolution 4.0 and create a digital economy, in which information and communication technologies have become the key driver of economic growth, ensure the functioning of the world markets for information and knowledge, capital and labor, and on the other hand, lead to certain risks. These include those emerging in the labor market, including the risk of job elimination, not only professions that often perform repetitive operations, but also requiring a high level of skills, but also intellectual, cognitive and analytical work, are threatened with abolition, associated with performing standard operations. It is noted that new employment profiles are emerging, namely crowdsourcing; "work on demand using software applications"; self-employment; hybrid entrepreneurship or individual hybrid self-employment; freelancing; the development of intermediary firms specializing in the recruitment and provision of staff under leasing and out staffing; outsourcing. Thus, taking into account the new opportunities brought by the digital economy and the new risks arising in the labor market, the relevance of both theoretical and empirical studies related to digital transformation, the emergence of the information society and the knowledge society is increasing. Despite the considerable number of publications on the outlined subject matter, we note that the dynamics of the processes occurring in the digital economy and the related challenges and the interdisciplinary aspects of learning and activities require further empirical, theoretical, methodological and practical studies, taking into account the commitments between the latest technologies, employment and education to meet the needs of the economy and the labor market.

Keywords: digital economy, labor market, self-employment, entrepreneurship.

Постановка проблеми. Розвиток хмарних технологій (high throughput computing, HTC), нових архітектур і принципів організації високопродуктивних обчислень (high performance computing, HPC), з одного боку, спричинили індустріальну революцію 4.0 і створюють цифрову економіку, в якій ключовим драйвером економічного зростання стали інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), які забезпечують функціонування світових ринків інформації та знань, капіталу та праці, а з іншого, – зумовлюють певні ризики. Серед яких є ті, що виникають на ринку праці, зокрема це ризик ліквідації певних робочих місць і поляризація ринку праці, оскільки «цифрова нерівність» між тими, хто вписується в технологічний прогрес і хто не встигає за ним [1], як на рівні держав, так і на рівні населення, призводить до соціального розшарування, яке поширюється на нові галузі, регіони і професійні групи. Таким чином, виходячи з нових можли-

востей, які несе цифрова економіка, і нових ризиків, які виникають на ринку праці, підвищується актуальність як теоретичних, так і емпіричних досліджень, пов'язаних з цифровою трансформацією, становленням інформаційного суспільства й суспільства знань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідність дослідження інформаційних процесів в сучасному суспільстві підкреслюють як зарубіжні, так і вітчизняні науковці, зокрема Дегрис К. (Degryse С., 2016) моніторить нові можливості 4-ї промислової революції, і вирішує деякі конкретні питання їх впливу на ринок праці, в тому числі щодо статусу працівників, умов праці та навчання й аналізує роль професійних спілок у цифровій економіці, характеризує основні ініціативи, запропоновані на рівні європейських профспілок у цьому контексті [2]; Азьмук Н.А. (2016) акцентує увагу на особливостях глобального ринку праці, аналізує динаміку змін зайнятості й безробіття,

надає характеристику цифрової зайнятості та її класифікацію [3]; Лизанець А.Г., Нестерова С.В. (2017) досліджують вплив інформаційного суспільства на розвиток ринку праці й визначають характерні ознаки, умови та проблеми функціонування віртуального ринку праці [4].

Незважаючи на значну кількість публікацій за окресленою тематикою констатуємо, що динамічність процесів, які відбуваються в цифровій економіці, й виклики, пов'язані з цим та між-дисциплінарні аспекти навчання й діяльності вимагають подальшого проведення емпіричних, теоретико-методичних та практичних досліджень з урахуванням зв'язків між новітніми технологіями, зайнятістю й освітою для узгодження потреб економіки та ринку праці в підготовці випускників вищої школи.

Формулювання цілей дослідження. Мета статті – розглянути нові можливості для підприємницької діяльності та самостійної зайнятості в умовах цифровізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Серед дослідників немає спільного погляду щодо впливу цифрових технологій на рівень зайнятості та безробіття. Наявні досліджень з цієї проблеми вказують на деструктивний характер технологічних змін і наслідки, пов'язані з руйнуванням робочих місць. Так, за оцінкою експертів Всесвітнього економічного форуму, ключовим викликом, пов'язаним з настанням «четвертої промислової революції», є зміна попиту на зайнятість [5]. В період з 2015 р. по 2020 р. в результаті змін на ринку праці буде втрачено понад 5,1 млн робочих місць. За оцінками ОЕСР, в країнах-членах цієї організації, можуть стати повністю автоматизованими до 9% робочих місць, а 25% можуть істотно змінитися внаслідок автоматизації 50-70% відповідних виробничих операцій [6], що призведе до істотних зрушень в структурі зайнятості. Є й думки про те, що майбутня автоматизація не вплине на якість занятості, а лише викличе зміну типів та і кількості завдань в більшій частині професій. Так, згідно з дослідженням ВСО, у 9 європейських країнах-лідерах цифровізації, таких як Данія, Швеція, Фінляндія та ін., за 2015-2020 рр. кількість нових робочих місць перевищить кількість скорочених на 1,6-2,3 млн. робочих місць [7]. Важливо наголосити, що кожне робоче місце в секторі ІКТ створює ще 4,9 робочих місця в інших секторах. Наприклад, за даними Китайського державного інформаційного центру, зростання в секторі електронної торгівлі в країні призвело до створення 10 млн робочих місць в онлайн-магазинах і суміжних службах, що становить близько 1,3% всіх робочих місць в країні [7; 8]. Дослідження Глобального інституту McKinsey, в якому оцінювалися обидві точки зору, показало, що до 2030 року приблизно в 50% професій можуть бути автоматизовані, автоматизація може витіснити в середньому 15% робочих місць, еквівалентних зайнятості на умовах повного робочого дня й до 2036 року може бути автоматизовано до 60% роботи, вираженої в людино годинах, а до 2066 року ця частка може досягти до 99%, крім того, 3-14% працівників в світі повинні будуть піти в інші професії. Проте, в цілому, технологічні зміни не викликають значного зростання безробіття, зайнятість в світі

продовжує зростати, у результаті чого рівень безробіття в світі знизився до 5,6% [9].

Під загрозою скасування стають не тільки професії, які передбачають виконання часто повторюваних операцій й при цьому не вимагають високого рівня кваліфікації (наприклад, банківський службовець, туристичний агент, касир з продажу білетів, їх замінять сучасні комп'ютерні технології – електронний банкінг, банківські термінали, електронні платіжні системи, платформи з бронювання квитків тощо), але й інтелектуальні, когнітивні й аналітичні роботи, пов'язані з виконанням стандартних операцій, натомість з'являється попит на фахівців нових профілів (експерт алгоритмів роботи з «великими даними» (data scientist), архітектор баз даних і знань (data architect), проектувальник запитів призначених для користувачів і фахівець, здатний враховувати досвід користувачів (user experience designer).

Також з'являються нові профілі зайнятості:

краудворкінг (crowdworking) – робота з використанням онлайн-платформ, які забезпечують зв'язок між необмеженим колом організацій, підприємств і індивідів через інтернет і дозволяють потенційним замовникам і виконавцям знаходити один одного в глобальному просторі [10];

«робота на вимогу за допомогою програмних додатків» – полягає у виконанні таких традиційних завдань як транспортування, прибирання, доставка, діловодство тощо, які розподіляються між виконавцями за допомогою мобільних додатків [10];

самозайнятість – частка індивідуальних самозайнятих в загальному їх числі в країнах ЄС досить велика і в жодній з них не знижується нижче 50% при середньому значенні 70% (рис. 1), найбільш наочно ця тенденція проявляється в секторі послуг, до якого за даними статистики ринку праці ОЕСР [11] належать від 75 до 85% сукупної робочої сили, цифровізація сектора послуг сприяє виникненню мікропідприємств [12] з власником і єдиним працівником в одній особі [13; 14], а також в творчих індустріях [15; 16] як сфері глобального аутсорсингу компаній і застосування професійних знань і навичок працівників [17];

гібридне підприємництво або індивідуальна гібридна самозайнятість – різновид самозайнятості, у якому самозайнятість для більшості осіб є джерелом додаткового доходу, тобто, особи, позбавлені соціальних гарантій, які поєднують роботу за наймом, з роботою автономних економічних агентів, при цьому в дослідженнях даного питання, виділяють дві форми гібридної самозайнятості: (1) самозайняті за допомогою роботи за наймом прагнуть збільшити свій дохід; і (2) наймані працівники, що створюють власний бізнес в пошуках джерела додаткового доходу [20; 21];

фрілансерство – різновид самозайнятості (радикальна зміна стилю життя і системи цінностей) – особи працюють поза будь-якими ієрархіями. Веб-портали в Україні, що спеціалізуються на посередництві в дистанційній зайнятості для програмістів, ІТ-фахівців, перекладачів, редакторів, журналістів, копірайтерів, а також робочі місця з віддаленим доступом у диспетчерів таксі, операторів колцентрів, ремонтних майстерень, сервісних центрів, продавців Інтернет-магазинів – це www.freelance.com.ua,

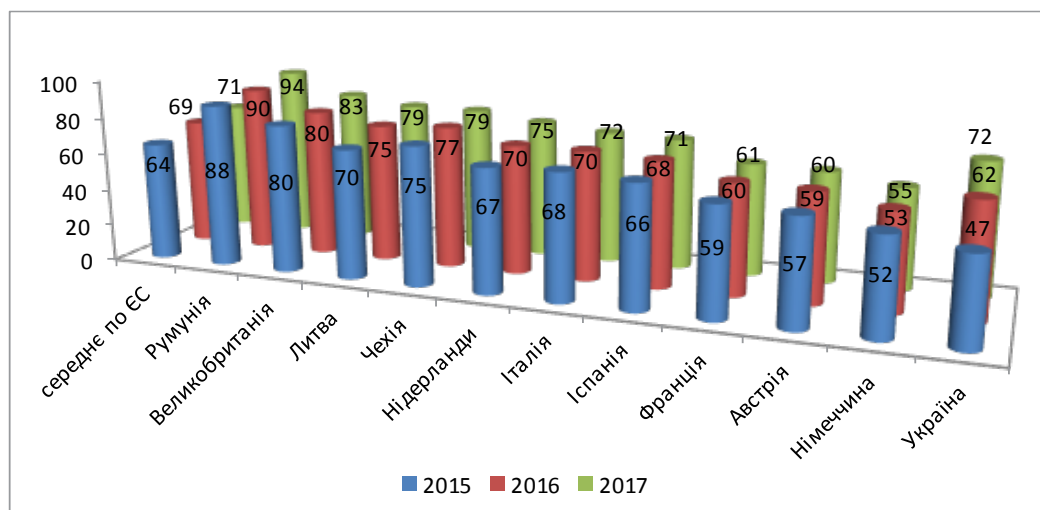

Рис. 1. Частка індивідуальних самозайнятих в загальній їх кількості

Джерело: розрахунки авторів за даними [19]

www.weblancer.net, за межами України – www.elance.com. Так, аналіз даних Біржі віддаленої роботи «Weblancer» (вересень 2018 р.) показав, що у сукупній кількості вакансій найбільший попит на сайті мають такі види діяльності:

- веб-програмування та сайти (60,5%), наприклад, Україна на 7 місці за якістю та ефективністю фріланс-працівників у діджитал-середовищі та на 24 місці у топ-55 найбільш привабливих країн для аутсорсингу й за версією компанії «Elance», сьогодні Україна – на третьому місці в світі за рівнем доходів серед фріланс-фахівців [22];
- переклади з іноземних мов (15,4%);
- веб-дизайн (13%) [23].

розвиток посередницьких фірм, що спеціалізуються на підборі і наданні персоналу на умовах лізингу (фірма-посередник надає підприємству в оренду персонал відповідної кваліфікації для виконання певного обсягу робіт на тимчасовій. Прикладом може бути міжнародна кадрова корпорація Manpower Manpower employment Outlook Survey Global, міжнародний кадровий портал www.elance.com або кадрові і рекрутингові агентства в Україні (www.work.ua/agencies, HeadHunter (hh.ua)) і *аутстафінгу* (виведення персоналу зі штату підприємства, хоча працівники продовжують виконувати свої трудові функції для нього, а фірма-посередник бере на себе функції виплати заробітної плати, сплати податків тощо);

інсорсинг – забезпечення організацій необхідними фахівцями у вузьких галузях знань, наприклад, в великих організаціях значно під-

вищується попит на ІТ-компетентності, у зв'язку з чим вони створюють дочірні інсорсингові ІТ-компанії й відмовляються від практики аутсорсингу інформаційних процесів. Щодо українських компаній, то вони насамперед наймають працівників на умовах контракту й тільки 30% працюючих в ІТ-індустрії є найманими працівниками, тоді як в Польщі – 66%; Словенії – 73%, Угорщини – 77% [24]. Зазначимо, що в Україні кількість фахівців, зайнятих у галузі інформаційних технологій (без урахування працівників центрів підтримки, менеджерів і представників інших нетехнічних спеціальностей) становила у 2017 р. близько 116 тис. осіб, що складає близько 0,7% усіх працюючих а за прогнозами експертів у 2020 р. чисельність ІТ-фахівців в Україні зросте до 200 тис. Зростання буде досягнуто за рахунок залучення випускників університетів і пере-підготовки працівників з інших сфер, ця динаміка пов'язана також з рівнем заробітної плати в українській ІТ-індустрії, яка майже в шість разів перевищує середню зарплату в країні – \$ 1700 проти \$ 300 [24].

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що ринок праці при цифровій трансформації формує попит на професіоналів, які, крім знань спеціальності, володіння іноземними мовами, мають навички віртуальної співпраці, креативного мислення, професійної відповідальності, гнучкості й адаптивності. Вирішальну роль у цьому відіграє освіта, саме освіта в умовах цифрової трансформації є особливим чинником ефективного функціонування національних економік.

Список літератури:

1. OECD Science, Technology and Industry Scoreboard. 2017. URL: <https://read.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/> (дата звернення: 09.10.2019).
2. Degryse Ch. Digitalisation of the Economy and its Impact on Labour Markets. *ETUI Research Paper-Working*. 2016. URL: <https://ssrn.com/abstract=2730550> (дата звернення: 04.09.2019).
3. Азмук Н.А. Безробіття та можливості цифрової зайнятості для її знищення. *Економіка розвитку*. 2016. № 3(79). С. 12–19. URL: http://www.hneu.edu.ua/web/public/moved/hneu/NAUKA/Naukovi_vudannya/er16379.pdf (дата звернення: 09.10.2019).
4. Лузанец А.Н., Нестерова С.В. Розвиток віртуального ринку праці в умовах інформаційного суспільства. *Економіка і суспільство*. 2017. № 12. С. 480–485. URL: <http://economyandsociety.in.ua/journal-12/19-statii-12/1357-lizanets-a-g-nesterova-s-v> (дата звернення: 12.10.2019).

5. The Future of Jobs Report World Economic Forum. 2018. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2018.pdf (дата звернення: 13.09.2019).
6. Digital economy – OECD. URL: www.oecd.org/sti/ieconomy/ (дата звернення: 15.10.2019).
7. GeSISMARter 2020: The Role of ICT in Driving a Sustainable Future. Boston: Boston Consulting Group. 2012. URL: https://www.telenor.com/wp-content/uploads/2014/04/SMARTer-2020-The-Role-of-ICT-in-Driving-a-Sustainable-Future-December-2012_2.pdf (дата звернення: 26.10.2019).
8. Independent Work: Choice, Necessity, and the Gig Economy. San Francisco. McKinsey Global Institute. 2016. URL: <https://ru.scribd.com/document/339973839/Independent-Work-Choice-necessity-and-the-gig-economy-Full-report-pdf> (дата звернення: 23.09.2019).
9. Inklaar, R., Timmer, M.P., & Ark, B. Market Services Productivity across Europe and the US. *Economic Policy*. 2008, no. 23(53), pp. 140–194. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1468-0327.2007.00194.x> (дата звернення: 17.10.2019).
10. de Stefano V. The rise of the “just-in-time workforce”: On-demand work, crowdwork and labour protection in the “gig-economy”. Geneva: International Labour Office. 2015. URL: https://ecampus.itcilo.org/pluginfile.php/25267/mod_page/content/35/Conditions%20of%20Work%20and%20Employment%20Series%20No.%2071.pdf (дата звернення: 09.08.2019).
11. Going digital: The future of work for women // The Pursuit of Gender Equality: An Uphill Battle. 2017. Paris: OECD, 269–282. URL: <http://www.oecd.org/publications/the-pursuit-of-gender-equality-9789264281318-en.htm> (дата звернення: 19.07.2019).
12. Cieslik, J. Entrepreneurship in Emerging Economies. Enhancing its Contribution to Socio-Economic Development. 2017. Heidelberg; New York; Dordrecht; London: Springer.
13. Wynn, M. Chameleons at large: Entrepreneurs, employees, and firms – the changing context of employment relationships. *Journal of Management and Organization*. 2016, 22, 826–842. URL: <https://doi.org/10.1017/jmo.2016.40> (дата звернення: 05.10.2019).
14. Florida, R.L. The rise of the creative class. And how it's transforming work, leisure, community, and everyday life. New York: Basic Books, 2002. URL: https://www.os3.nl/_media/2011-2012/richard_florida_-_the_rise_of_the_creative_class.pdf (дата звернення: 10.08.2019).
15. Flew, T. The Creative Industries. Culture and Policy. London: Routledge. 2012. URL: <https://eprints.qut.edu.au/53304/> (дата звернення: 04.10.2019).
16. Oshri, I., Kotlarsky, J., & Willcocks, L. Outsourcing global services: Knowledge, innovation and social capital. 2008. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
17. Bharat, V. Strategic Outsourcing. The Alchemy to Business Transformation in a Globally Converged World. 2012. Heidelberg; New York; Dordrecht; London: Springer.
18. Eurostat. 2016. URL: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (дата звернення: 05.09.2019).
19. Official Ukrainian database. 2016. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 09.10.2019).
20. Folta, T.B. Uncertainty rules the day. *Strategic Entrepreneurship Journal*. 2007. 1:97–99. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/sej.7> (дата звернення: 05.10.2019).
21. Bögenhold, D., Klinglmair, A. One-person enterprises and the phenomenon of hybrid self-employment: Evidence from an empirical study. *Empirica*. 2016, 44, 383–404. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10663-016-9332-8> (дата звернення: 15.08.2019).
22. Солярчик Н. Фрілансова діяльність в Україні: стан і проблеми державного управління. *Бізнес Інформ*. 2014. № 4. С. 284–289. URL: http://business-inform.net/export_pdf/business-inform-2014-4_0-pages-284_289.pdf (дата звернення: 20.09.2019).
23. Офіційний сайт онлайн-кадрової платформи. URL: www.elance.com (дата звернення: 28.10.2019).
24. DOU. 2017. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/jobs-and-trends-2017/?from=doufr> (дата звернення: 28.10.2019).

References:

1. OECD Science, Technology and Industry Scoreboard (2017). URL: <https://read.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/> (accessed: 09.10.2019).
2. Degryse, Ch. (2016). Digitalisation of the Economy and its Impact on Labour Markets. *ETUI Research Paper-Working*. URL: <https://ssrn.com/abstract=2730550> (accessed: 04.09.2019).
3. Azmuk, N.A. (2016). Bezrobittya i mozhlyvosti tsyfrovoyi zaynyatosti dlya yoho znyzhennya [Unemployment and opportunities for digital employment to eradicate it]. *Ekonomika rozvytku* [Economics of development], no. 3(79), pp. 12–19. URL: http://www.hneu.edu.ua/web/public/moved/hneu/NAUKA/Naukovi_vudannya/er16379.pdf (accessed: 09.10.2019). (in Ukrainian)
4. Lyzanets, A.H., & Nesterova, S.V. (2017). Rozvytok virtualnoho rynku pratsi v umovakh informatsiynoho suspilstva [Development of a virtual labor market in an information society]. *Ekonomika i suspilstvo* [Economy and society], no. 12, pp. 480–485. URL: <http://economyandsociety.in.ua/journal-12/19-stati-12/1357-lizanets-a-g-nesterova-s-v> (accessed: 12.10.2019). (in Ukrainian)
5. The Future of Jobs Report World Economic Forum (2018). URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2018.pdf (accessed: 13.09.2019).
6. Digital economy – OECD. URL: www.oecd.org/sti/ieconomy/ (accessed: 15.10.2019).
7. GeSISMARter 2020: The Role of ICT in Driving a Sustainable Future. Boston: Boston Consulting Group (2012). URL: https://www.telenor.com/wp-content/uploads/2014/04/SMARTer-2020-The-Role-of-ICT-in-Driving-a-Sustainable-Future-December-2012_2.pdf (accessed: 26.10.2019).
8. Independent Work: Choice, Necessity, and the Gig Economy. San Francisco. McKinsey Global Institute (2016). URL: <https://ru.scribd.com/document/339973839/Independent-Work-Choice-necessity-and-the-gig-economy-Full-report-pdf> (accessed: 23.09.2019).
9. Inklaar, R., Timmer, M.P., & Ark, B. (2008). Market Services Productivity across Europe and the US. *Economic Policy*, 23(53), 140–194. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1468-0327.2007.00194.x> (accessed: 17.10.2019).
10. de Stefano, V. (2015). The rise of the “just-in-time workforce”: On-demand work, crowdwork and labour protection in the “gig-economy”. Geneva: International Labour Office. URL: https://ecampus.itcilo.org/pluginfile.php/25267/mod_page/content/35/Conditions%20of%20Work%20and%20Employment%20Series%20No.%2071.pdf (accessed: 09.08.2019).
11. Going digital: The future of work for women. The Pursuit of Gender Equality: An Uphill Battle (2017). Paris: OECD, 269–282. URL: <http://www.oecd.org/publications/the-pursuit-of-gender-equality-9789264281318-en.htm> (accessed: 19.07.2019).

12. Cieslik, J. (2017). *Entrepreneurship in Emerging Economies. Enhancing its Contribution to Socio-Economic Development*. Heidelberg; New York; Dordrecht; London: Springer.
13. Wynn, M. (2016). Chameleons at large: Entrepreneurs, employees, and firms – the changing context of employment relationships. *Journal of Management and Organization*, no. 22, pp. 826–842. URL: <https://doi.org/10.1017/jmo.2016.40> (accessed: 05.10.2019).
14. Florida, R.L. (2002). *The rise of the creative class. And how it's transforming work, leisure, community, and everyday life*. New York: Basic Books. URL: https://www.os3.nl/_media/2011-2012/richard_florida_-_the_rise_of_the_creative_class.pdf (accessed: 10.08.2019).
15. Flew, T. (2012). *The Creative Industries. Culture and Policy*. London: Routledge. URL: <https://eprints.qut.edu.au/53304/> (accessed: 04.10.2019).
16. Oshri, I., Kotlarsky, J., & Willcocks, L. (2008). *Outsourcing global services: Knowledge, innovation and social capital*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
17. Bharat, V. (2012). *Strategic Outsourcing. The Alchemy to Business Transformation in a Globally Converged World*. Heidelberg; New York; Dordrecht; London: Springer.
18. Eurostat (2016). URL: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (accessed: 05.09.2019).
19. Official Ukrainian database (2016). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed: 09.10.2019).
20. Folta, T.B. (2007). Uncertainty rules the day. *Strategic Entrepreneurship Journal*, 1, 97–99. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/sej.7> (accessed: 05.10.2019).
21. Bögenhold, D., & Klinglmair, A. (2016). One-person enterprises and the phenomenon of hybrid self-employment: Evidence from an empirical study. *Empirica*, no. 44, pp. 383–404. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10663-016-9332-8> (accessed: 15.08.2019).
22. Solyarchuk, N. (2014). Frilansova diyalnist v Ukrayini: stan i problemy derzhavnoho upravlinnya [Freelancing activity in Ukraine: state and problems of public administration]. *Biznes Inform* [Business Inform], no. 4, pp. 284–289. URL: http://business-inform.net/export_pdf/business-inform-2014-4_0-pages-284_289.pdf (accessed: 20.09.2019). (in Ukrainian)
23. Ofitsiyniy sait onlain-kadrovoi platformy. URL: www.elance.com (accessed: 28.10.2019).
24. DOU (2017). URL: <https://dou.ua/lenta/articles/jobs-and-trends-2017/?from=doufp> (accessed: 28.10.2019).